

THE ANONYMOUS ART OF TANTRA

Valeri Hr. Chakalov

ABSTRACT: Paintings made by anonymous artists, as objects of meditation in centuries of tradition, reflect and influence so strongly on contemporary viewers. Of course, one of the reasons is that they look modern and can easily fit into contemporary art in its minimalist form. Hand painted on old sheets of paper and used primarily for meditation, the works portray deities as geometric, brightly colored forms, and radically differ from the more famous figurative styles of tantric art. Their simplicity, their small size (most of them about 30 centimeters in length), the anonymity of artists, the fact that the creation of paintings is a religious practice and the force of their influence makes us think that attention to painting is of paramount importance.

KEYWORDS: visual arts, minimalism, painting, Tantra, contemporary art, Bauhaus, Buddhism, constructivism, anonymous artists, meditation, , modern, teaching

Изследването е финансирано по вътрешноуниверситетски проект № РД-08-132/07.02.2018 г. на Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“.

„По-малкото е повече“

Мис ван дер Пое

Картини, направени от анонимни творци, като предмети за медитация във вековна традиция, рефлектират и въздействат силно върху съвременния зрител. Разбира се, една от причините за това е, че изглеждат модерни и лесно могат да се впишат в съвременното изкуство със своята чистота и простота на формите. Рисувани на ръка върху стари листи хартия и използвани предимно за медитация, произведенията изобразяват божествата като геометрични, ярко оцветени форми и коренно се различават от по-известните фигуративни стилове на тантричното изкуство. Тяхната простота на образа, малкият им размер, анонимността на художниците, фактът, че създаването на картините е религиозна практика и силата на тяхното въздействие ни карат да мислим, че вниманието към живописването е от първостепенно значение. Колекционер на такива творби е френският писател Франк Андре Дхамме, който е написал поетични текстове за дебютното издание на „Tantra Song“, Tantric Painting from Rajasthan на " Siglio Press" - за проучване на неуловимата традиция на абстрактната тантрическа рисунка от Раджастан, Индия.

Тази колекция от редки и непопулярни, абстрактни рисунки е замислена когато през 1970г. френският поет Франк Андре Дхамме се натъква на малък каталог с тантрическо изкуство на щанд в книжарниците в Париж. Той е заинтригуван от тяхната завладяваща простота, абстрактност и от тяхното естетическо въздействие. Това поражда у него желанието да проследи и открие това изкуство. В продължение на почти три десетилетия изследва и събира тези визуални комуникета с неимоверни усилия, като

междувременно през 1985 г. оцелява след тежка автобусна катастрофа, докато пътува за Джайпур. Събраните произведения са показани за първи път през 1994 г. в галерията на **Agnès b. в Париж**, където Джамме отбелязва колко *рядко в историята на изкуството има произведения, които са толкова тайнствени и прости, въпреки това мощни и чисти, произведени някога в малко бройки, сякаш тук геният на човека е бил способен да събере почти всичко в почти нищо.*

Картините идват от Тантрик хиндуизма и са копирани от поколение на поколение. За разлика от традиционното фигуративно и детайлно изкуство, свързано с тантра, уникалността на техния стил се крие в невероятната им простота. Можем да ги припознаем с *абстрактния експресионизъм* и живописните практики на Марк Родко, Барнет Нюман или Даниел Бюрен и Йозеф Албърс, както и да открием допирни точки с произведения на *минималистичното изкуство*. Това е една естетическа тенденция от 50-те години на двадесети век с отражение в сферата на визуално-пластичните изкуства, чиято същност е насочена към търсене на максимална пестеливост на изказа. Знаейки, че минималистичното изкуство е своеобразно продължение на геометричната абстракция и наследява част от идеите на конструктивизма и Баухаус, лесно откриваме сходство и с геометричната абстракция и супрематизма на Василий Кандински и Казимир Малевич.

Красотата на тези образи се крие във факта, че те са съществували далеч преди нашето съвремие и въпреки това напълно се сливат с него. Тези изображения са различни по формат, но приликите между тях са наистина категорични. Рядко се наблюдава толкова силно визуално сходство на картини, създавани във времева дистанция от столетия. Това са произведения, които демонстрират тотална липса на разказ, отсъства какъвто и да е личен почерк на художниците. За тях е характерна анонимността. Те са своеобразно приближаване между изтока и запада - древни и модерни, духовни и естетически.

Констатираме как два сходни визуални езика всъщност изразяват различни концепции за себе си и за връзката между художника и процеса.

Вибриращият магнетизъм, завладяващата простотата на образа, както и дълбокият им афинитет към абстрактното изкуство привличат нашето внимание и ни отвеждат към съзерцание. Картините са илюстрирани религиозни трактати от 17-ти век, които се копират. Ето защо образите се повтарят през вековете, рядко се появяват нови изображения и техния брой е ограничен.

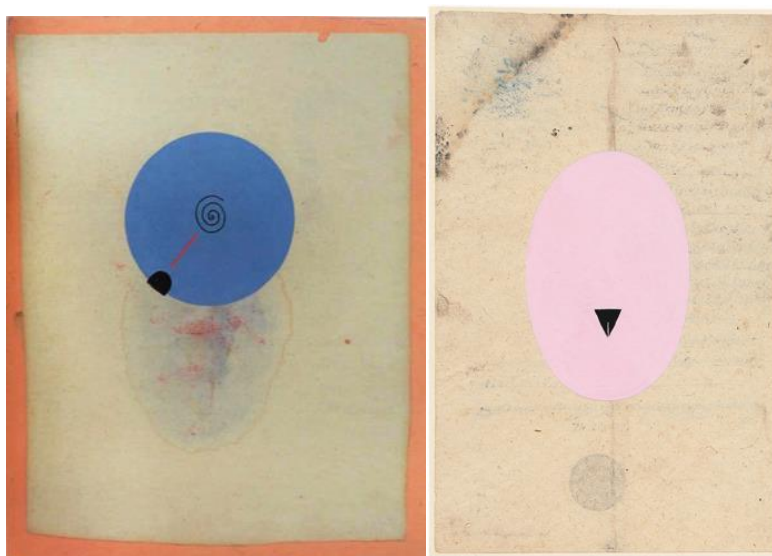
Тези рисунки са се превърнали в отделен визуален език, предназначен да събуди определени състояния на съзнанието и са пропити със специфични духовни значения. След като са завършени, картините са закрепвани към стената, за да се използват в лична медитация, като с помощта на автосугестивни техники се достига до определени състояния на медитативен екстаз.

Хартията, която изглежда лека, варира от страниците на книги до груби и влакнести листа, най-вероятно са ръчно изработени. Тя е „втора ръка“ хартия, намерена и износена, но художниците съзнателно са използвали свойствата на всеки лист. Цветови нюанси, следи от реставрации, стари петна от употреба и атмосферно влияние, умело са използвани в композициите. Боята изглежда като темпера, гваш или акварел с интензивна пигментация.

Повечето от изображенията са прости геометрични форми, комбинации от кръгове, правоъгълници, стрели, овали, точки и спирали и са част от композиционните решения. Изображенията са изведени в кодове чрез абстрактни ключови символи на тантрическата метафизика и космогония. Но това, което ни привлича в тях е поетичния синтез между простотата на минималистичните геометрични форми, ръчно изработената хартия, водните петна и едва доловимите следи от текст.

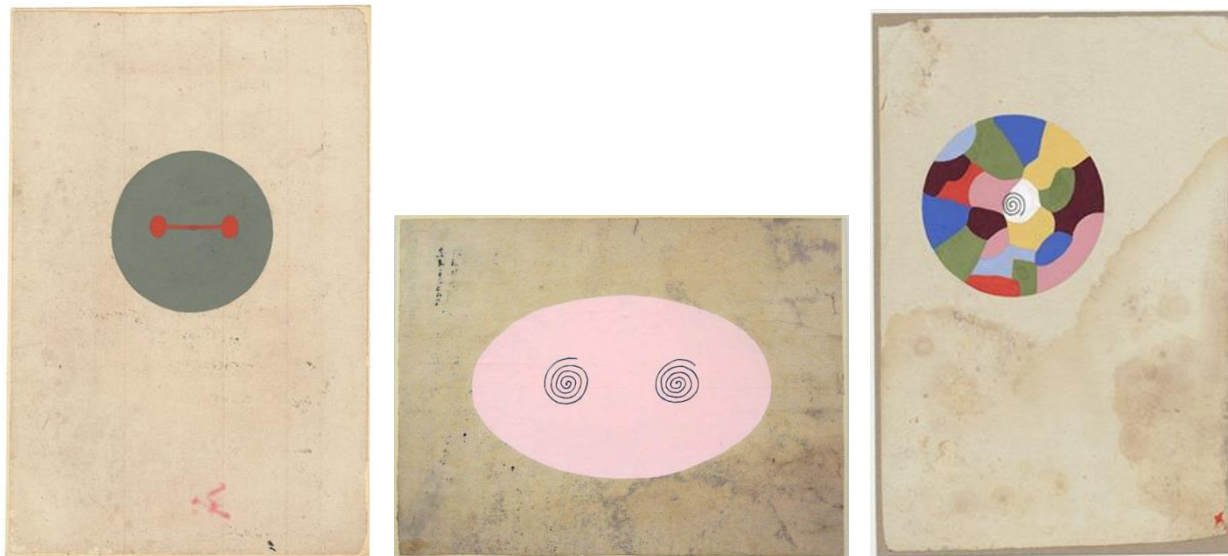

Франк Андре Джамме не прави задълбочено изследване за символиката на всички тези изображения, въпреки че предлага своеобразно ръководство. Трите петна, които се появяват на няколко картини, символизират трите гуана: материя, енергия, същност. Синьото е съзнание, спиралите и стрелите са енергия. Това са естетични обекти, композиционно балансирани, като в повечето случаи са изградени на принципа на симетрията, а формите и цветовете в тях предизвикват спонтанна зрителна концентрация.

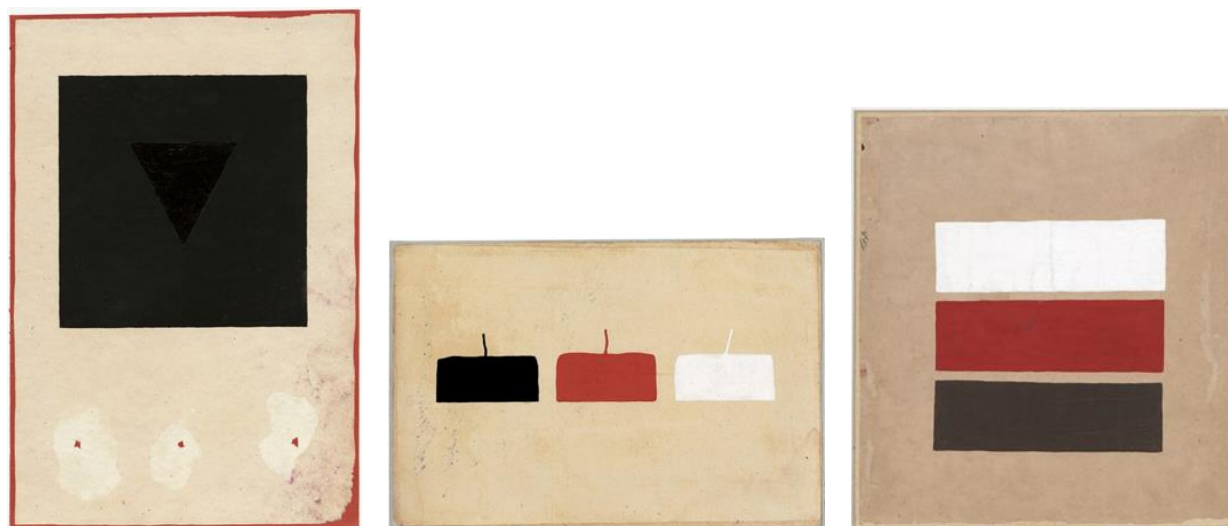
Важно условие за вида на психичното въздействие на една форма е нейното състояние на баланс. В природата обикновено най-устойчиви са балансирани в геометричен аспект предмети.

Ето защо човек при съзерцание на небалансирани форми изпитва отрицателно естетично възприятие.

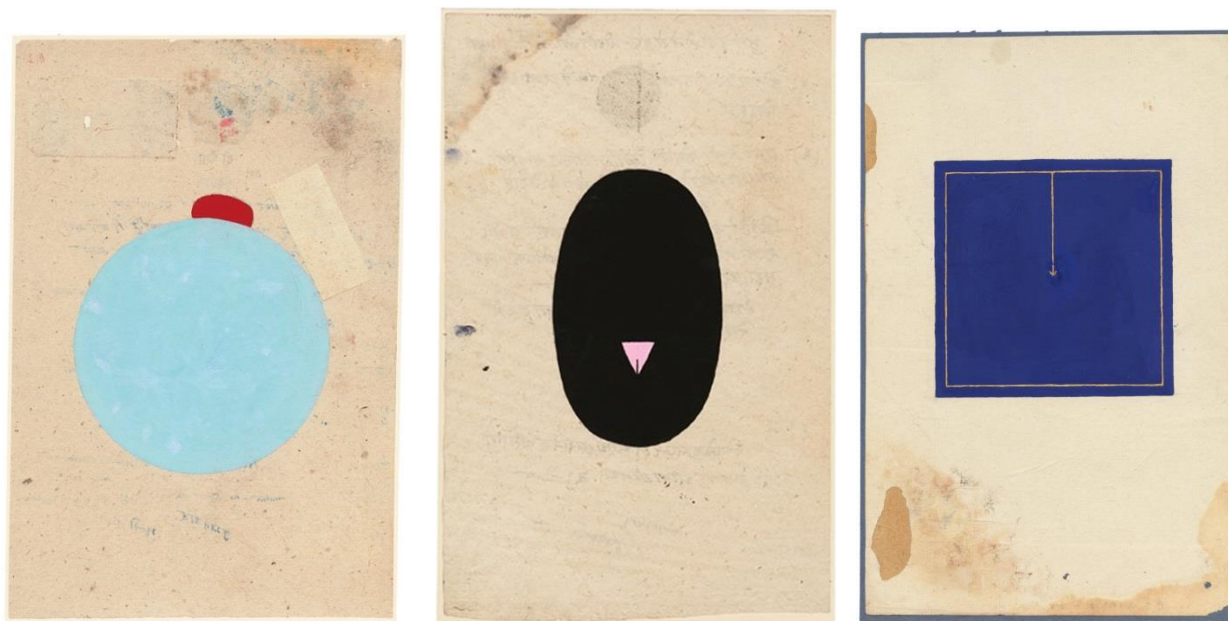

Осезателно въздействие върху емоциите на човека оказват и цветовете. Всеки цвят предизвиква определено усещане. Кандински отбелязва, че жълтият цвят концентрира вниманието, а синият и червеният цвят го разсейват. Той определя ефекта от въздействието на оранжевия цвят като пораждащ енергия, амбиция и желание за триумф. По тази причина при едни и същи геометрични размери топлите форми изглеждат по-големи и активни а студените по-малки и по-отдалечени.

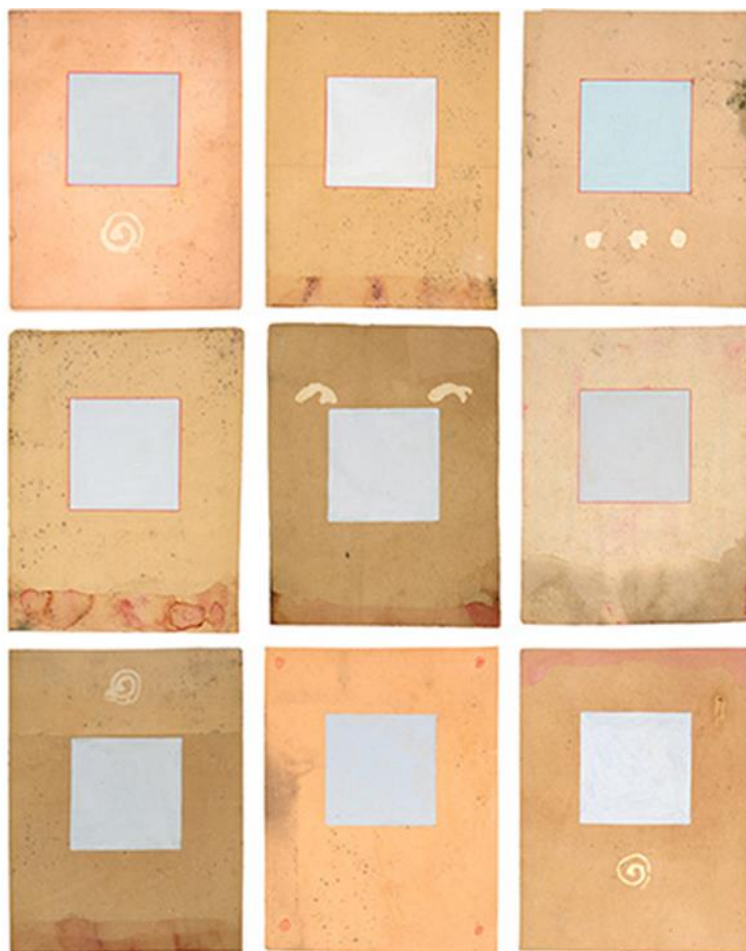
Квадратът обикновено се свързва с представата за стабилност, равновесие и пълнота, а окръжността с космическата безкрайност, с абсолютната хармония, представата за цялост.

Забележително е как достигайки до един пластичен лаконизъм чрез прости форми и основни цветове, тези картини се трансформират във визуалните сентенции на живота и духа.

В древното учение тантра равностранныят триъгълник с върха надолу символизира женското, творящото начало в универсума, а равностранныят триъгълник с върха нагоре - мъжкото начало.

Изкуството е средство за изразяване на идеи и емоции, то е форма на споделяне и комуникация в обществото. Изобразителните изкуства са прием на несловесно общуване при което информацията се предава чрез визуални образи, като най-често това са двуизмерни изображения - знаци, схеми, рисунки, илюстрации и др.. Изкуството е процес, който стимулира мислите, емоциите, нагласите или идеите на личността чрез сетивата. То е умение на изразяване на творческото начало на субекта, неговата естетическата чувствителност и способността да генерира силни емоции. От древни времена човекът е изпитвал желание да материализира своите представи за света, като ги е превръщал в обекти за съзерцание. По този начин той е преживявал многократно емоционалните състояния, свързани с важни за него събития и дейности.

References:

1. Jamme, F.A., Padoux A., editors. *Tantra song, Tantric Painting From Rajasthan*, Siglio Press, Los Angeles 2011. [4]

Valeri Chakalov
Professor
at Konstantin Preslavsky – University of Shumen
valerichakalov@abv.bg v.chakalov@shu.bg

